

Investointiavustukseen liittyvät yleisehdot ja rajoitukset

Yleistä

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen valtionapuviranomainen, joka vastaa Veikkaus Oy:n pelituotoista sosiaali- ja terveysjärjestöille myönnettävien valtionavustusten valmistelusta, maksamisesta, käytön valvonnasta sekä vaikutusten arvioinnista.

Valtionavustuksen myöntämisessä, käytössä ja valvonnassa noudatetaan valtionavustuslakia (688/2001). Tarkempia säännöksiä valtionavustuslain soveltamisesta investointiavustuksen käyttöön on annettu valtioneuvoston asetuksella valtionavustuksista yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (1552/2016) (myöhemmin Avustusasetus tai AvA).

Yleisehtojen ja rajoitusten tarkentavat soveltamisohjeet on kuvattu STEAn laatimassa ohjeessa "Avustuksen käyttöehtojen soveltamisohje: investointiavustus", joka löytyy STEAn verkkosivuilta.

Valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa ylittää Euroopan yhteisön tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää (valtionavustuslain 6.3 §).

Valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot (valtionavustuslain 14.1 §).

Valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa viipymättä valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta (valtionavustuslain 14.2 §). Muutoksella tarkoitetaan erityisesti valtionavustuksen käyttötavalle asetettujen ehtojen ja rajoitusten toteutumiseen vaikuttavia muutoksia. Valtionavustuksen käyttöön vaikuttavia muutoksia ovat myös avustettavan hankkeen tai toiminnan toteuttamisen laadussa tai laajuudessa taikka hankkeen tai toiminnan muussa rahoituksessa tapahtuvat olennaiset muutokset valtionavustusta koskevassa hakemuksessa annettuihin ja valtionavustuspäätöksen perustaksi otettuihin tietoihin nähden. Valtionavustuksen saajan on pyrittävä tekemään ilmoitus välittömästi ja viimeistään niin pian kuin mahdollista sen jälkeen, kun tämä sai itse tiedon momentissa tarkoitetusta muutoksesta.

Avustuksen hyväksyttävä käyttö

Valtionavustus saadaan käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen (valtionavustuslain 13.1 §).

Valtionavustuksen saajan on noudatettava avustettavassa hankkeessa tai toiminnassa valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja ja rajoituksia (valtionavustuslain 13.2 §).

Jos investointiavustus myönnetään käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen, investointiavustuksen saajan on tehtävä sopimus avustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista toimintaa tai hanketta toteuttavan kanssa (valtionavustuslain 7.2 §).

Jos avustus on myönnetty kiinteän omaisuuden, rakennuksen ja rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan, rakentamiseen tai perusparannukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muussa kuin avustuspäätöksessä määrättyssä tarkoituksessa 20 vuotena avustuksen myöntämisestä eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta saa luovuttaa tänä aikana toiselle. (AvA 9.1 §).

Investointiavustuksen saaja voi avustusasetuksen 9.1 §:stä poiketen antaa avustetuissa tiloissa harjoitettavan toiminnan tai osan toiminnasta jonkun muun järjestettäväksi tai vuokrata tilat. Toiminnan tulee olla avustuksen käyttötarkoituksen mukaista. (AvA 9.2 §).

Toiminnan antamisesta muun tahon järjestettäväksi on aina ilmoitettava STEAlle. Sen sijaan avustettujen tilojen väliaikainen vuokraaminen muuhun kuin avustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan edellyttää STEAn antamaa lupaa.

Investointiavustuksen omarahoitusosuutta ei voi kattaa STEAn myöntämistä avustuksista. Mikäli STEAn investointiavustuksella rahoitettuja tiloja vuokrataan investointiavustuksen käyttötarkoituksen mukaiseen käyttöön taholle, joka maksaa vuokran STEAlta saamallaan avustuksella, avustuksen saaja voi periä vuokraa enintään vuokratun tilan hoitokulujen ja välittömästi vuokraamisesta aiheutuvien kulujen määrän avustusasetuksen 9.1 §:ssä asetetun 20 vuoden aikana avustuksen myöntämisestä.

Valtionavustuspäätöksessä valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöajaksi saadaan määrätä enintään kymmenen vuotta valtionavustuksen tai sen viimeisen erän maksamisesta (valtionavustuslain 13.3 §). Jos avustus on myönnetty muuhun kuin kiinteän omaisuuden, rakennuksen ja rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan, rakentamiseen tai perusparannukseen, kohteena olevan omaisuuden käyttöajasta määrätään avustuspäätöksen erityisehdoissa.

Investointiavustusta ei saa käyttää toimintoihin, jotka lakisääteisesti tai muutoin ilmeisesti kuuluvat valtion, kunnan tai uskonnollisen yhdyskunnan järjestämisvastuulle. Avustusta ei saa käyttää markkinaehtoisten palvelujen toteuttamiseen.

Investointiavustusta saadaan käyttää avustuksen myöntämivuoden ja sitä seuraavan kalenterivuoden aikana syntyviin kuluihin ja menoihin. Ennen avustuksen myöntämivuotta syntyneisiin kuluihin tai menoihin saadaan avustusta käyttää, jos kulut tai menot ovat aiheutuneet avustuspäätöksessä tarkoitetusta hankkeesta (AvA 15.3 §).

Vanheneminen

Oikeus saada maksatus myönnetystä avustuksesta raukeaa, jos avustuksen saaja ei ole esittänyt avustuksen maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä avustuksen myöntämivuotta seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä tai avustuksen saajan hakemuksen johdosta pidennetyn käyttöajan kuluessa.

Hyväksyttävät kustannukset

Hyväksyttäviksi kustannuksiksi katsotaan avustuspäätöksen mukaisesta hankkeesta johtuvat tarpeelliset ja määrältään kohtuulliset kulut (AvA 10.1 §).

Investointiavustusta saadaan käyttää vain avustettavasta hankkeesta aiheutuviin kuluihin vähennettynä hankkeen tuotoilla (AvA 13.1 §).

Hyväksyttävistä kuluista vähennetään samaan tarkoitukseen myönnettyt muut julkiset avustukset. Jos avustuspäätöksessä on ilmoitettu avustuksen osuus hyväksyttävistä kuluista, avustus voi yhdessä muiden julkisten avustusten kanssa olla enintään tämän ilmoitetun avustusosuuden suuruinen, jollei avustuspäätöksestä muuta ilmene. (AvA 10.2)

Perustamismenoihin myönnetyn erityisavustuksen hyväksyttäviä kuluja ovat käyttöomaisuuden hankinta-, rakennus- ja perusparannusmenot, rakennusaikaiset korko- ja muut rahoituskulut vähennettynä vastaavilla korko- ja rahoitustuotoilla sekä perustamiseen liittyvät irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenot (AvA 13.2 §).

Perustamismenoihin hyväksytään vain toiminnan käynnistämisen kannalta tarpeelliset irtaimistohankinnat. Kohtuullisiksi irtaimisto-menoiksi hyväksytään enintään 10 prosenttia kalustettavien tilojen rakennus- tai peruskorjausmenoista.

Kohtuullisiksi korkomenoiksi hyväksytään korkeintaan viisi prosenttia hankkeen rakennus- ja peruskorjausmenoista. Korkokulut ja rakennusaikaiset rahoituskulut hyväksytään vain sillä edellytyksellä, että velan ottaminen on ollut välttämätöntä. Perustamismenoihin hyväksytään rakentamis- tai peruskorjaushankkeen rahoittamiseksi otettujen lainojen korko- ja muita rahoituskuluja urakkasopimuksen allekirjoituspäivän ja urakoiden vastaanottamispäivän väliseltä ajalta.

Rakennus- ja peruskorjausmenot sisältävät varsinaisten urakkasopimuksiin perustuvien menojen lisäksi rakennuttamisen, valvonnan, suunnittelun ja hankkeeseen kuuluvat liittymismaksut.

Kunkin vuoden hyväksyttävänä kustannuksina otetaan huomioon ne kulut, jotka kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan on merkittävä kyseiseltä tilikaudelta laadittavaan tilinpäätökseen (AvA 15.1).

Arvonlisävero hyväksytään avustettavaksi kuluksi vain, jos se jää järjestön lopulliseksi kuluksi.

Kustannukset, joita ei hyväksytä

Asuntojen kalustamiseen liittyvät kulut eivät ole investointiavustuksella katettavia hyväksyttäviä kustannuksia.

Investointiavustusta ei voi käyttää maa-alueen hankintamenoihin tai sen rakennusaikaiseen vuokraan.

Rakentamiseen myönnettyjen avustusten osalta rakennuksen valmistumisen jälkeen syntyneitä kustannuksia ei hyväksytä perustamismenoiksi.

Hyväksyttäviä kustannuksia eivät ole poistot tai laskennalliset erät, jotka eivät perustu jo toteutuneisiin kuluihin tai menetyksiin (AvA 10.3). Hyväksyttäviä kustannuksia eivät myöskään ole lainojen lyhennykset, rahoituskulut tai korot pois lukien avustusasetuksen 13.2 §:ssä mainitut perustamismenoihin myönnetyn investointiavustuksen rakennusaikaiset korko- ja muut rahoituskulut vähennettyinä vastaavilla korko- ja rahoitustuotoilla.

Hyväksyttäviä kustannuksia eivät ole varainhankinnan tai liike- ja sijoitustoiminnan kustannukset.

Investointiavustusta ei voi käyttää ei-lakisääteisten lisäeläkkeiden maksamiseen tai tulospalkkioihin.

Investointiavustuksella ei voi kattaa oikeudenkäyntikuluja tai oikeuden langettamia korvauksia tai muita rangaistusluonteisia maksuja, kuten STEAn takaisinperinnästä suorittamatta olevia veloitteita, sakkoja tai viivästyskorkoja.

Avustuksensaajan velvollisuudet

Velvollisuus hankintalain mukaiseen kilpailuttamiseen

Avustuksen saajan tulee yleisen kansallisen ja EU-lainsäädännön noudattamisvelvollisuuden lisäksi erityisesti selvittää ja ottaa toiminnassaan huomioon mahdollinen velvollisuutensa noudattaa voimassa olevaa hankintalainsäädäntöä (laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016). Julkisen hallinnon lisäksi myös valtioon, kuntiin tai seurakuntiin kuulumaton avustuksen saaja on hankintalain tarkoittama hankintayksikkö ja siten velvollinen kilpailuttamaan hankintansa noudattaen hankintalain mukaisia menettelyitä, mikäli avustuksen saaja täyttää hankintalain mukaisesti julkisoikeudellisen laitoksen tunnusmerkit tai saa avustusta tiettyyn hankintaan yli 50 % hankinnan arvosta.

Hankinnalla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä taloudellista vastiketta vastaan. Hankintaa ei ole esimerkiksi

- omana työnä tekeminen,
- palkkaaminen työsuhteeseen tai
- maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankinta tai vuokraus.

Velvollisuus muuhun kilpailuttamiseen

Vaikka hankinta ei kuuluisi julkisista hankinnoista annetun lain soveltamisalaan, STEA edellyttää, että kaikki vähäistä suuremmat hankinnat (hankinnan arvo 7 000 euroa + alv tai enemmän) kilpailutetaan, jotta kustannukset pysyvät kohtuullisina. Kilpailutus on toteutettava pyytämällä tarjouksia useammalta kuin yhdeltä tavarantoimittajalta. Pyydyt tarjoukset on sisällytettävä hankintapäätöstä käsittelevän toimielimen pöytäkirjan liitteeksi.

Työajanseurannan järjestäminen

Jos investointi suoritetaan omana työnä ja tähän palkattu työntekijä käyttää tilapäisesti osan työajastaan järjestön muihin tehtäviin, hänen palkkakulunsa kohdistetaan tältä osin kyseiselle toiminnalle. Avustuksen saajan tulee huolehtia näissä tilanteissa tuntiperusteisesta kustannuspaikkakohtaisesta työajan käytön seurannasta, jotta avustuskohteille osoitetut palkkakustannukset pystytään luotettavasti varmentamaan.

Mikäli työntekijä työskentelee vakituisesti tai pidempiä jaksoja järjestön eri toiminnoissa samanaikaisesti, ja jolloin työntekijän työpanos yhdelle avustuskohteelle on vähemmän kuin 100 % tämän työajasta, edellyttää työntekijän henkilöstökulujen kohdentaminen STEAn avustuskohteille edellä mainitun työajan käytön seurannan lisäksi, että käytetty työpanos vastaa avustuskohteen avustushakemuksessa esitettyä perusteltua tarvetta, sisältöä ja arviota kohteelle kohdistuvasta välittömästä sisältöosaamiseen liittyvästä työsuoritteesta.

Asiakasvalinta

Jos avustusta koskevassa avustuspäätöksessä tai siihen liitettyssä erityisehdossa edellytetään asiakkaiden valintaa hakemusten perusteella, tulee avustuksen saajan (AvA 14 §):

- 1) ottaa asiakkaita valittaessa huomioon palvelun tai tuen tarvetta osoittavat sosiaaliset ja terveydelliset tekijät tai asiakkaan ja hänen kanssaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa elävän henkilön tulot sekä aiempi osallistuminen vastaavaan avustettuun toimintaan;
- 2) tiedottaa hakumenettelystä ja valintaperusteista mahdollisimman laajasti ottaen huomioon käytettävissä olevan avustuksen määrä;
- 3) järjestää asiakkaiden valinnan seuranta ja tilastointi niin, että avustuksen käyttöehtojen noudattamista voidaan vaikeuksitta valvoa; ja

4) säilyttää asiakkaiden valintaa koskevat asiakirjat samalla tavoin kuin tositteet.

Kirjanpito ja tilintarkastus

Avustuksen saajan on järjestettävä kirjanpito kirjanpitolaissa säädetyllä tavalla.

Avustuksen saajan on järjestettävä kirjanpitonsa siten, että avustuksen käyttöä voidaan kirjanpidosta luotettavasti seurata (AvA 16 §).

Avustuksen saajan on järjestettävä tilintarkastus tilintarkastuslaissa (1141/2015) säädetyllä tavalla.

Jos avustuksia on käytetty yksittäiseen avustuskohteeseen tilikau-
den aikana vähintään 100 000 euroa, on avustuksen saajan lisäksi toimitettava tilintarkastajan raportti avustusten käytöstä tilikauden aikana, ellei avustuspäätöksestä muuta johdu. (AvA 17.3 §)

Toimitettavat selvitykset

1) Avustuksen saajan on avustuksen käyttövuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä tehtävä kultakin vuodelta selvitys avustuksen käytöstä (vuosiselvitys) (AvA 17.1).

Verkkoasioinnissa vuosiselvitykseen on liitettävä:

- toimintakertomus ja/tai vuosikertomus
- allekirjoitettu tilinpäätös
- tase-erittelyt
- konsernitiilin päätös sekä konsernin toimintakertomus (jos sellainen laaditaan vapaaehtoisesti tai lain velvoittamana).
- allekirjoitettu tilintarkastuskertomus (ja/tai toiminnantarkastuskertomus) ja tilintarkastajan (ja/tai toiminnantarkastajan) muistiot sekä
- jos avustuksia on käytetty suoriteperusteisesti yksittäiseen avustuskohteeseen tilikauden aikana vähintään 100 000 euroa, on avustuksen saajan lisäksi toimitettava tilintarkastajan raportti avustusten käytöstä tilikauden aikana, ellei avustuspäätöksestä muuta johdu.

2) Investointihankkeen loppuselvitys

Avustuksen saajan tulee toimittaa hankkeen loppuselvitys viivytyksettä 2 kuukauden sisällä hankkeen valmistumisesta saatuaan rakennusaikaisen kirjapidon valmiiksi. Loppuselvityksen on perustuttava rakennusaikaiseen kirjanpitoon ja sitä on voitava vaivatta verrata rakennusaikaiseen taseeseen tai hankkeen kirjanpidon pääkirjaan, joka on toimitettava STEAlle loppuselvityksen yhteydessä. Avustuksen saajan tulee liittää loppuselvitykseen myös muut oikeiden ja riittävien tietojen antamisen kannalta pyydetyt tiedot.

3) Avustuksen saajan tulee pyydettyäessä toimittaa myös muita avustusten valvontatehtävän suorittamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä.

Avustuksen palautusvelvollisuus

Valtionavustuksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 10 euroa, se saadaan jättää palauttamatta (valtionavustuslain 20.1 §).

Edellä 20 §:n mukaan palautettava tai takaisin perittävä investointiavustuksen määrä on sen suuruinen osa investointiavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyvästä arvosta, joka vastaa avustuksen osuutta avustuksen kohteena olevan omaisuuden alkuperäisistä hankintamenoista investointihankkeen toteuttamisen jälkeen (valtionavustuslain 23.1 §).

Korko

Valtionavustuksen saajan on maksettava palautettavalle tai takaisin perittäväälle määrälle valtionavustuksen maksupäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä (Valtionavustuslain 24 §).

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan (Valtionavustuslain 25 §).

Tarkastusoikeus

Valtionapuviranomaisella on oikeus suorittaa valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Jos valtionavustus on myönnetty 7 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan hankkeeseen tai toimintaan, valtionapuviranomaisella on oikeus tarvittaessa tarkastaa valtionavustuspäätöksen mukaista toimintaa tai hanketta toteuttavan taloutta ja toimintaa.

Valtionavustuksen saajan on korvauksetta annettava tarkastusta suorittavalle virkamiehelle ja valtionavustuslain 16 §:n 2 momentissa tarkoitetulle tilintarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa (Valtionavustuslain 17.1 §).